

هریک از شما هم که در برابر خدا و رسولش تواضع به خرج دهد و کار خوبی بکند که در جامعه بازتاب پیدا کند، پاداشش را دوچندان می‌دهیم و برایش روزی نواب هم آماده کرده‌ایم. ۳۱

بانوان پیامبر! شأن شما مثل بقیه زن‌ها نیست، بلکه برتر است؛ البته اگر مراقب رفتارتان باشید. پس با ناز و کرشمه حرف نزنید تا کسی که مرض دارد، مبادا به شما طمع کند! در کل، مؤدب و پسندیده حرف بزنید. ۳۲ در خانه‌هایتان بمانید و مانند دوران جاهلیت گذشته، در کوچه و خیابان خودنمایی نکنید. نماز را با آدابش بخوانید و صدقه بدهید و از خدا و رسولش اطاعت کنید.

خدا می‌خواهد هرگونه ناپاکی را فقط از شما اهل بیت (محمد، علی، فاطمه، حسن و حسین) دور نگه دارد و نیز شما را کاملاً پاک و پاکیزه نگه دارد. ۳۳ بانوان پیامبر! یادتان باشد که آیه‌های الهی و سخنان حکمت‌آمیز، در خانه‌های شماست که خوانده می‌شود. خدا نکته‌سنج آگاه است. ۳۴

مردان و زنانی که طبق اسلام عمل می‌کنند، مردان و زنانی که از ته دل دین را باور دارند، مردان و زنانی که با فروتنی گوش به فرمان‌اند، مردان و زنانی که با صداقت‌اند، مردان و زنانی که در برابر مشکلات و سختی‌عبادت و جاذبه گناه صبورند، مردان و زنانی که متواضع‌اند، مردان و زنانی که صدقه و خمس و زکات می‌دهند، مردان و زنانی که روزه می‌گیرند، مردان و زنانی که در رفتار جنسی خود پاک‌دامن‌اند و مردان و زنانی که خیلی به یاد خدایند، خدا برای همه اینان آمرزش و پاداشی بزرگ آماده کرده است. ۳۵

۱. تعبیر «جاهلیت گذشته» نشان می‌دهد که جاهلیت دیگری هم در آینده در پیش است! در عصر کنونی، تحقق این پیشگویی را در دنیای به اصطلاح متمدن می‌بینیم؛ فرهنگ برهنگی و بی‌بندوباری در جهان رواج دارد و ذهن بسیاری زنان و دختران غیرمسلمان و حتی مسلمان را دغدغه خودنمایی و نگاه‌ربایی و آرایش و... تسخیر کرده است. آیه ۲۹ سوره نور (ص ۳۵۳) را هم ببینید.

۲. جمله آخر آیه ۳۳ از سوره ۳۳ (احزاب)، ربطی به جمله‌های قبل و بعد ندارد و باید به صورت مستقل معنا شود؛ زیرا به دلیل نشانه‌هایی در خود آیه (کم) و روایات معتبری که از شیعه و سنی نقل شده، این قسمت از آیه درباره پنج تن آل عبا (علی، حسن، حسین، محمد و آل محمد) ثابت می‌شود.

هیچ مرد و زن مسلمانی حق ندارد در برابر فرمان خدا و رسولش، حق انتخابی برای خودش قائل باشد! هرکس با خدا و رسولش مخالفت کند، غرق گمراهی شده است. ۳۶

به پسرخوانده‌ات، خدا نعمت اسلام داده بود و تو نعمت آزادی. زمانی، نصیحتش می‌کردی: «همسرت را نگه دار و از خدا بترس و طلاقش نده.»^{۳۷} در دلت چیزی را مخفی می‌کردی که خدامی خواست آشکارش کند؛ یعنی دستور خدا به ازدواج با زن طلاق گرفته‌ او. از سرزنش مردم می‌ترسیدی، با آنکه سزاوار بود از خدا بترسی. زید از او کام گرفت. وقتی طلاقش داد، او را به ازدواج تو درآوردیم تا دیگر محدودیتی برای مسلمانان در ازدواج با همسران طلاق گرفته پسرخوانده‌هایشان نباشد؛ حتی وقتی از آن‌ها کام گرفته باشند. بله، دستور خدا همیشه عملی می‌شود. ۳۷

ازین بردن رسم‌های غلط را خدا به عهده پیامبر گذاشته و برای او در این راه، محدودیتی نیست. خدا این وظیفه را به عهده پیامبران گذشته هم به خوبی گذاشته بود؛ چون دستورهای الهی کاملاً حساب شده است؛^{۳۸} همان کسانی که پیام‌های خدا را با جدیت و تلاش به مردم می‌رسانند و فقط از او حساب می‌برند و از هیچ‌کس جز او حساب نمی‌برند. همین بس که خدا حسابرس باشد. ۳۹

محمد پدر هیچ‌یک از مردانتان، نه زید و نه دیگران، نیست تا ازدواج با بانوان طلاق گرفته‌شان برایش حرام باشد. او فرستاده خداست و پایان بخش پیامبران. خدا هر چیزی را می‌داند. ۴۰

مسلمانان! خیلی به یاد خدا باشید^{۴۱} و هر صبح و شب به پاکی یادش کنید. ۴۲

اوست که رحمت و بی‌زۀ خودش را شامل حالتان می‌کند و فرشتگانش برایتان آموزش می‌طلبند تا خدا از تاریکی‌های اعتقادی و اخلاقی به طرف نور معرفت و پاکی بیرونشان بکشد؛ زیرا او با مؤمنان مهربان است. ۴۳

۱. پسرخوانده پیامبر، زید، با دخترعمه پیامبر، زینب، ازدواج می‌کند؛ ولی بینشان اختلاف می‌افتد و در آستانه طلاق قرار می‌گیرند. پیامبر ﷺ نصیحتشان می‌کند و از طلاق بازشان می‌دارد؛ اما به علت موقعیت اجتماعی برتر زینب یا بد اخلاقی زید یا نداشتن تفاهم یا همه این‌ها، کار به طلاق می‌کشد. در جامعه آن روز، ازدواج با زن طلاق گرفته پسرخوانده زشت بود. برای شکسته شدن قبح این کار، خدا به پیامبر دستور می‌دهد با زینب ازدواج کند و ترس از اینکه بازتاب این عمل تأثیر منفی در تبلیغ اسلام بگذارد.

روزی که خدا را ملاقات کنند، با آنان با کمال احترام برخورد می‌شود و خدا پاداشی ارزشمند برایشان تدارک دیده است. ۴۴

پیامبر! ما تو را فرستادیم تا شاهد کارهای مردم باشی و مؤدبه‌رسان و هشداردهنده. ۴۵ همچنین، زیر نظر خدا دعوت‌کننده به طرفش باشی و هم‌اینکه چراغی باشی درخشنده. ۴۶ مؤمنان را مؤدبه بده که لطف بزرگی از طرف خدا نصیبشان می‌شود. ۴۷

دنباله‌رو سران بت‌پرست و منافق نباش و به اذیت‌وآزارشان فعلاً اعتنا نکن و به خدا توکل کن. همین بس که خدا حامی تو باشد. ۴۸

ای مردان مسلمان، وقتی با بانوان مسلمان ازدواج می‌کنید و قبل از هم‌بستری با آنان طلاقشان می‌دهید، دیگر لازم نیست به خاطر شما عده نگه دارند که بخواهید حسابش را نگه دارید؛^۱ ولی هدیه^۲ مناسبتی تقدیمشان کنید^۳ و با خوبی و خوشی طلاقشان دهید. ۴۹

پیامبر! ما چهار گروه از بانوان را بر تو حلال کرده بودیم: همسران که مهرشان را داده‌ای؛ کنیزانی که خدا از راه غنیمت در اختیار گذاشته است؛ ازدواج با دخترعموها، دخترعمه‌ها، دختردایی‌ها و دخترخاله‌هایت به شرط آنکه با تو از مکه به مدینه مهاجرت کرده باشند؛ زن مسلمانی که خودش را داوطلبانه به پیامبر بخشد و پیامبر هم بخواهد او را به همسری بگیرد. البته این ازدواج از روی بخشش و بی‌مهریه، مخصوص توست و نه بقیه مسلمانان؛ چون خودمان بهتر می‌دانیم چه احکامی را بر مسلمانان درباره همسران و کنیزانشان واجب کنیم. بله، این چهار گروه را برایت حلال کرده بودیم تا مشکلی برای تو پیش نیاید. آخر، خدا آمرزندهٔ مهربان است. ۵۰

۱. درباره معنای عده و مقدار آن، آیه ۲۲۸ سوره بقره (ص ۳۶) را ببینید.

۲. پرداخت هدیه به چنین زنانی، به شرط اینکه برایشان مهریه معین نشده باشد، واجب است؛ ولی اگر مهریه برایشان معین شده باشد، مستحب است. آیه‌های ۲۳۶ و ۲۳۷ و ۲۴۱ سوره بقره (ص ۳۸ و ۳۹) و پاورقی‌هایشان را هم ببینید.

آنان که می‌خواهند داوطلبانه خودشان را به همسری‌ات دریاورند، می‌توانی پیشنهادشان را رد یا قبول کنی یا پیشنهاد هر کدامشان را که رد کرده‌ای، دوباره بپذیری. آن‌ها بهتر است به این حقی که خدا به تو داده، خوشحال باشند و نگران چیزی نباشند و همگی‌شان به تصمیمی که درباره‌شان می‌گیری، راضی باشند. خدا هرچه در دل‌های شماست، می‌داند؛ زیرا او دانای بردبار است. ۵۱

از این به بعد هم، هیچ زن دیگری برایت حلال نیست و نمی‌توانی با طلاق دادن همسران فعلی‌ات، بانوان دیگری به جای‌شان بگیری؛ هرچند از زیبایی آن‌ها خوشت بیاید. البته ازدواج با آنانی که کنیز تو شوند، همیشه حلال است. خدا مراقب همه چیز هست. ۵۲

مسلمانان! داخل خانه‌های پیامبر نشوید، مگر آنکه مثلاً برای صرف غذایی دعوتتان کنند؛ آن هم بی‌آنکه زودتر بروید و منتظر آماده شدن غذا بمانید! هر وقت هم به شما اجازه ورود دادند، داخل شوید.

وقتی غذا را میل کردید، پراکنده شوید و سرگرم گفت‌وگوهای پراکنده نشوید؛ زیرا این کارها پیامبر را اذیت می‌کند؛ ولی او از شما خجالت می‌کشد و حال آنکه خدا از گفتن حرف حق خجالت نمی‌کشد.

وقتی شما مردان مسلمان می‌خواهید از همسران پیامبر چیزی بگیرید، از پشت پرده با آنان حرف بزنید. این برای پاک ماندن دل‌هایتان و نیز دل‌هایشان، بهتر است.

حق ندارید که پیامبر خدا را اذیت کنید و حق ندارید که بعد از مرگ او همسرانش را بگیرید. این کار از نظر خدا گناه بزرگی است. ۵۳

درباره اذیت پیامبر یا ازدواج با بانوانش اگر چیزی آشکار یا پنهان کنید، خدا به حسابتان خواهد رسید؛ چون که او هر چیزی را می‌داند. ۵۴

برای همسران پیامبر معاشرت با این‌ها، بی‌آنکه از پشت پرده باشد، اشکال ندارد: پدرانشان، بچه‌هایشان، برادرانشان، برادرزاده‌هایشان، خواهرزاده‌هایشان، بانوان مسلمان و کنیزان و غلامان خودشان. بانوان پیامبر! در حضور خدا مراقب رفتارتان باشید که خدا شاهد همه چیز است. ۵۵

خدا و فرشتگانش بر پیامبر سلام و صلوات می‌فرستند. مسلمانان! شما هم بر پیامبر سلام و صلوات بفرستید و تسلیم محض او باشید. ۵۶

کسانی که خدا و رسولش را اذیت می‌کنند، خدا در دنیا و آخرت لعنتشان می‌کند و برایشان عذابی خفت‌بار آماده کرده است. ۵۷ کسانی که مردان و زنان مسلمان را اذیت می‌کنند، بی‌آنکه آنان کاری کرده باشند، یقیناً زیر بار تهمت و گناه فاحشی رفته‌اند. ۵۸

پیامبر! به همسران و دختران و زنان مسلمانان سفارش کن که با چادرها و مانتوهایشان خود را کامل بپوشانند. ۱ این برای آنکه آنان را به پاک‌دامنی بشناسند و اذیتشان نکنند، بهتر است. برای خطاهای گذشته هم، خدا آمرزندهٔ مهربان است. ۵۹

منافقان و افراد ضعیف‌ایمان و شایعه‌پراکن‌هایی که جنگ روانی در مدینه راه انداخته‌اند، اگر دست از توطئه‌های خودشان برندارند، حتماً تو را برضدشان می‌شورانیم. در آن صورت باید در فرصت کوتاهی، با سرافکنندگی، شهر را ترک کنند. بعدش هم هر کجا بخواهند آفتابی شوند، باید دستگیر و ریشه‌کن شوند! ۶۰ ۶۱
این راه‌وروش را خدا دربارهٔ گذشتگان هم به خوبی اجرا کرده و در راه‌وروش خدا هرگز تغییری نخواهی دید. ۶۲

از تو دربارهٔ زمان رسیدن قیامت می‌پرسند. بگو: «علمش فقط پیش خداست» و توجه می‌دانی! شاید قیامت نزدیک باشد. ۶۳

خدا بی‌دین‌ها را لعنت کرده و برایشان آتشی سوزان آماده ساخته است ۶۴ که همیشه در آنجا ماندنی‌اند و هیچ یار و یآوری ندارند. ۶۵ روزی که چهره‌هایشان در آتش از این‌رو به آن‌رو می‌شود، می‌گویند: «ای کاش از خدا و پیامبر اطاعت می‌کردیم!» ۶۶ و ادامه می‌دهند: «خدایا، ما از سران و بزرگانمان اطاعت کردیم؛ پس در واقع آن‌ها بودند که گمراهمان کردند. ۶۷ خدایا، دوچندان عذابشان بده و کاملاً لعنتشان کن.» ۶۸

مسلمانان! در برخورد با پیامبرتان مانند کسانی نباشید که موسی را با انواع تهمت‌ها اذیت کردند. البته خدا از تهمت‌ها مبرّایش کرد. آخر، او پیش خدا آبرومند بود. ۶۹

مسلمانان! در حضور خدا مراقب رفتارتان باشید و سنجیده سخن بگویید ۷۰ که خدا کارهایتان را سروسامان می‌دهد و گناهانتان را می‌آمرزد. هر که از خدا و رسولش اطاعت کند، حسابتی کامیاب شده است. ۷۱

ما می‌خواستیم در زمین نماینده‌ای تام‌الاختیار^۲ داشته باشیم. توان آسمان‌ها و زمین و کوه‌ها را در این باره سنجیدیم؛ استعداد پذیرش و توان تحملش را نداشتند؛ اما انسان استعداد و توانش را داشت و آن را به دوش کشید؛ گرچه او نوعاً ستمکار و ندانم‌کار هم هست! ۷۲

هدف از این کار آن بود که خدا مردان و زنان منافق و بت‌پرست را عذاب کند و لطفش را شامل حال مردان و زنان مؤمن کند. آخر، خدا آمرزندهٔ مهربان است. ۷۳

۱. شبیه به این درخواست و پاسخ در آیه‌های ۳۸ به بعد اعراف (۱۵۵) هم آمده است.

۲. آیه‌های ۳۰ به بعد بقره (ص ۶) و تمام تین (ص ۵۹۷) را هم ببینید.

سوره سبأ

به نام خدای خوب مهربان

خدا را سپاس که آنچه در آسمان‌ها و زمین است، فقط مال اوست. سپاس در آخرت نیز برای اوست. او کاردرست آگاه است. ۱ آنچه در زمین فرو می‌رود و آنچه از زمین خارج می‌شود و آنچه از آسمان فرو می‌آید و آنچه به آسمان بالا می‌رود، همه را می‌داند. ۱ اوست مهربان آمرزنده. ۲

بی‌دین‌ها ادعا می‌کنند: «قیامت سراغمان نمی‌آید!» بگو: «چرا، قسم به خدایی که غیب می‌داند، حتماً سراغتان می‌آید. حتی به اندازه ذره‌ای، نه در آسمان‌ها از خدا پنهان است و نه در زمین. همچنین، کوچک‌تر از ذره یا بزرگ‌تر از آن، هر چه هست، در کتابی روشن^۲ ثبت است.» ۳

بله، قیامت می‌آید، تا خدا کسانی را پاداش دهد که ایمان آورده و کارهای خوب کرده‌اند: همان‌ها که آمرزش و روزی‌های بهشتی در انتظارشان است؛ ۴ و تا کسانی را جزا دهد که برای نابودی آیه‌ها و نشانه‌های ما تلاش می‌کنند و به خیال خودشان می‌خواهند حریف ما شوند؛ همان‌ها که عذابی زجرآور، ناشی از کارهای بدشان، در انتظارشان است. ۵

در برابر بی‌دین‌ها، افراد با معرفت می‌بینند قرآنی که از طرف خدا به سوی تو فرستاده شده، سراسر حق است و به راه آن شکست‌ناپذیر ستودنی راهنمایی می‌کند. ۶

مردم بی‌دین به هم می‌گویند: «آیا مردی را نشان‌تان بدهیم که به شما خبر می‌دهد وقتی مردید و کاملاً متلاشی شدید، با آفرینشی دوباره، زنده می‌شوید؟! ۷

۱. یعنی هر حرکتی از هر موجودی در هر جای عالم اتفاق بیفتد، عمق زمین باشد یا اوج آسمان، خدای دانای مطلق از آن مطلع است و کاملاً بر جزئیاتش احاطه دارد.

۲. برای فهم بهتر «کتاب مبین»، آیه ۹۵ سوره انعام و پاورقی‌اش را (ص ۱۳۴) ببینید.

به خدا دروغ می‌بندد؟! یا کمی دیوانه شده است؟!
این خبرها نیست! بلکه چنین کسانی که آخرت را باور ندارند، در عذاب و گمراهی بی‌پایانی قرار دارند. ۸ آیا نگاه نمی‌اندازند به آسمان و زمینی که از هر طرف احاطه‌شان کرده است؟! اگر بخواهیم، آن‌ها را در کام زمین فرو می‌بریم یا شهاب‌سنگ‌هایی از آسمان بر سرشان فرو می‌ریزیم! البته در این تهدید عبرتی است برای هر بنده‌ای که به درگاه او رو بیاورد. ۹

به داوود برتری‌هایی دادیم: به کوه‌ها و پرندها فرمان دادیم که: «در تسبیح خدا، با داوود هم صدا شوید.» آهن را هم برایش نرم کردیم. ۱۰ و گفتیم: «زره‌هایی راحت و آزاد بساز و حلقه‌هایشان را منظم بیا.» همچنین: «کارهای خوب کنید که آنچه می‌کنید، من زیر نظر دارم.» ۱۱

در اختیار سلیمان، تندبادها را گذاشتیم که صبح مسافت یک ماه را می‌پیمودند و عصر مسافت یک ماه را! معدن مس را برایش مذاب کردیم. برخی جتیان زبروزرنگ با اجازه خدا زیر دستش کار می‌کردند. هر کدامشان از دستور ما سرپیچی می‌کرد، عذابی سوزان به او می‌چساندیم. ۱۲ برایش هرچه می‌خواست، می‌ساختند: معبدها و محراب‌ها، مجسمه‌ها، ظرف‌هایی به وسعت حوض و دیگرهای ثابت. «ای خاندان داوود، شکر این همه نعمت را در عمل به جا آورید. البته عده کمی از مردم هستند که این طور شکرگزار باشند.» ۱۳

با این همه جاه و جلال، وقتی جان سلیمان را همین‌طور که به عصایش تکیه زده بود گرفتیم، این موریانه بود که با خوردن عصایش دیگران را از مرگش باخبر کرد! همین که جسدش به زمین افتاد، جتیان فهمیدند که اگر علم غیب داشتند و می‌دانستند مرده است، این همه دست به سینه در برابرش نمی‌ایستادند! ۱۴

۱. درباره حضرت داوود و فرزند گرامی‌اش سلیمان عليهما السلام آیه‌های ۷۸ به بعد سورة انبیاء (ص ۳۲۸) و ۱۷ به بعد سورة ص (ص ۴۵۴) را هم ببینید.

در چپ و راستِ منطقهٔ زندگی مردم سبأ، دو رشته باغ بزرگ و باصفا بود: نشانه‌ای از قدرت خدا! به آن‌ها گفتیم: «از رزق و روزی خدا بخورید و شکرش را به جا بیاورید. شهری خوش و خرم دارید و خدایی آمرزنده!» ۱۵

ولی رو گرداندند. ما هم سیل ویرانگری بر سرشان فرستادیم و دو رشته باغشان را به خارستان‌هایی تبدیل کردیم پراز درختچه‌هایی بی مصرف با میوه‌هایی بدمزه و تعدادی هم درخت بسدر! ۱۶ این بلاها را به سزای ناشکری‌شان بر سرشان آوردیم. به جز ناسپاس‌ها، کسی را مجازات می‌کنیم؟! ۱۷

تازه، بین آن‌ها و مناطق حاصلخیز دیگر، روستاهایی گذاشته بودیم که از یکی، آن یکی پیدا بود و فاصله‌هایشان متناسب. گفتیم: «هر لحظه از شبانه‌روز، در این مناطق با امنیت خاطر سفر کنید.» ۱۸

ولی بهانهٔ عجیبی آوردند: «خدایا، فاصلهٔ بین شهرها و روستاهایمان را زیاد کن!»^۱ در واقع، به خودشان بد کردند. ما هم آن‌ها را به زباله‌دان تاریخ فرستادیم و کاملاً تارومارشان کردیم. بله، در این ماجرا برای هر صبرکنندهٔ شکرگزاری عبرت‌هاست. ۱۹

شیطان حرفش را دربارهٔ گمراه‌کردنشان به کرسی نشاند و جز عده‌ای مؤمن، همگی دنباله‌رو او شدند. ۲۰ او بر آن‌ها مسلط شد، آن‌هم به اختیار خودشان، تا آن‌هایی را که آخرت را باور دارند، متمایز کنیم از آن‌هایی که دربارهٔ آن مرددند. آخر، خدا مراقب همه چیز هست. ۲۱

بگو: «از کسانی کمک بخواهید که به خیال خودتان به جای خدا معبودشان گرفته‌اید.» کاری از دستشان ساخته نیست؛ چون نه مالک ذره‌ای در آسمان‌ها و زمین‌اند، نه شراکتی در آسمان‌ها و زمین دارند، نه کمک‌کار خدایند. ۲۲

۱. این درخواست نامعقول شاید برای این بود که با دور شدن مسافت‌ها و افزایش هزینه‌ها، فقرا نتوانند هم قدم با ثروتمندان به سیروسفر بروند یا صاحبان وسایل نقلیه بتوانند از وسایل نقلیهٔ خود در سفرهایشان استفاده کنند یا قدرت الهی را به مسخره گرفته باشند. به قول معروف، خوشی زیر دلشان زده بود!

در ضمن، واسطه بودن در تدبیر کارها بی اثر است؛ مگر که خدا به کسی اجازه دهد. فرشتگان اجازه دار، وقتی با شنیدن خبر مأموریتی آرام می گیرند، از فرشتگان بالاتر می پرسند: «خدا چه مأموریتی داده؟» می گویند: «به حق مأموریت داده است؛ چون اوست بلندمرتبه بزرگ.» ۳۳

از آن بت پرست ها پرس: «کیست که از آسمان ها و زمین به شما روزی می دهد؟» خودت بگو: «خدا. حالا یا ما بر مرکب هدایت سواریم و شما غرق گمراهی هستید یا به عکس.» ۳۴

ادامه بده: «شما مسئول گناهان ما نیستید و ما هم مسئول کارهای شما نیستیم.» ۳۵

همچنین بگو: «خدا ما و شما را روز قیامت جمع می کند؛ آن وقت بینمان درست داوری می کند؛ زیرا اوست داور دانا.» ۳۶

بگو: «آن هایی را که به جای خدا می پرستید، نشانم دهید تا ببینم شایسته خدایی هستند؟! معلوم است که نیستند؛ بلکه تنها خداست شکست ناپذیر کار درست.» ۳۷

تو را فقط برای این فرستاده ایم که با مژده رساندن و هشدار دادن، بازدارنده مردم از گناه باشی؛ ولی بیشتر مردم نمی دانند که اگر معبود دیگری داشتند، باید برایشان پیامبر می فرستاد. ۳۸

بت پرست ها می پرسند: «اگر راست می گویند، این وعده روز قیامت کی می رسد پس؟!» ۳۹ بگو: «زمان وقوعش برای شما، روزی است که دیگر نمی توانید حتی برای لحظه ای آن را عقب و جلو بیندازید.» ۳۰

بت پرست های بی دین می گویند: «نه به این قرآن اعتقادی داریم و نه به کتاب های آسمانی موجود.» کاش چنین بدکارهایی را می دیدی که وقتی در برابر خدا نگهشان می دارند، چطور هر کدامشان گنااهش را گردن دیگری می اندازد! به این صورت که زیردستان به سران خود کلامه می گویند: «اگر سرراهمان نبودید، حتماً آدم های خوب و باایمانی می شدیم.» ۳۱

سران خودکامه هم به زیردست‌ها می‌گویند: «بعد از آنکه راه درست سراغتان آمد، مگر ما به زور جلوی‌تان را گرفتیم؟ نه، بلکه شما خودتان مقصر بودید.»^{۳۲}

دوباره زیردست‌ها به سران خودکامه می‌گویند: «نخیر، بلکه این نقشه ونیزنگ شبانه‌روزی شما بود که وادارمان کنید به خدا اعتقادی نداشته باشیم و برایش همتیانی قرار دهیم.»^۱ چنین کسانی وقتی عذاب را ببینند، پشیمانی‌شان را پنهان می‌کنند تا پیش دیگران کم نیاورند! به گردن چنین بی‌دین‌هایی غل و زنجیر می‌اندازیم! آیا جز با همان کارهای زشتشان مجازات می‌شوند؟!^{۳۳}

در هر شهری که پیامبر هشدار دهنده‌ای فرستادیم، مرقه‌ان بی‌دردش گفتند: «دینی را که ما مور رساندنش هستید، ما باور نمی‌کنیم.»^{۳۴} و اضافه کردند: «ما اموال و اولاد بیشتری داریم و همین، نشانه نزدیکی مان به خداست. در آخرت هم عذاب نمی‌شویم!»^{۳۵}

بگو: «خدا روزی مادی هر که را صلاح بداند، زیاد و کم می‌کند و ربطی ندارد به نزدیکی و دوری از خدا! ولی بیشتر مردم این حقیقت را نمی‌دانند.»^{۳۶} اموال و اولادتان چیزهایی نیستند که به ما نزدیکتان کنند. فقط کسانی که ایمان بیاورند و با اموال و اولادشان کار خوب بکنند، به پاس کارهای خوبشان پاداشی دوچندان نصیبشان می‌شود و در خانه‌های بهشتی از هر آسیبی در امان‌اند؛^{۳۷} ولی کسانی که برای نابودی آیه‌ها و نشانه‌های ما تلاش می‌کنند و به خیال خودشان می‌خواهند حریف ما بشوند، برای عذاب احضار می‌شوند.^{۳۸}

بگو: «خدا روزی هر کدام از بندگان را صلاح بداند، زیاد و کم می‌کند. هر چیزی هم در راه خدا خرج کنید، او جایش را پر می‌کند؛ چون که او بهترین روزی دهنده‌هاست.»^{۳۹}

روزی، خدا بت پرست ها و معبودهایشان را جمع می کند. از فرشتگان می پرسد: «راضی بودید به اینکه این ها شما را می پرستیدند؟!» ۴۰ فرشتگان می گویند: «پناه بر تو! تو سرور مایی. ما رابطه ای با این ها نداریم. البته این ها جنیان را هم می پرستیدند؛ یعنی بیشترشان به جنیان ایمان داشتند و آن ها هم راضی بودند!» ۴۱ امروز، شما و بت هایتان سود و ضرری برای همدیگر ندارید. به چنین بدکارهایی می گوئیم: «بچشید عذاب جهنمی را که دروغش می دانستید.» ۴۲

وقتی آیه های روشنگر ما را برایشان می خوانند، سران بت پرست می گویند: «این محمد فقط آدمی است که می خواهد جلوی تان را بگیرد تا بت هایی را که پدران تان می پرستیدند، نپرستید!» و ادامه می دهند: «قرآن جز مشتکی دروغ ساختگی نیست!» بله، وقتی قرآن به دستشان رسید، ادعا کردند: «این ها فقط حرف های سحرآمیز است!» ۴۳ با آنکه قبلاً نه کتاب آسمانی به آن ها داده بودیم که آن را بخوانند و نه پیامبری بعد از عیسی به سویشان فرستاده بودیم تا با استناد به آن ها، تو را رد کنند. ۴۴

کسانی هم که قبل از این ها بودند، پیامبرانم را دروغگو دانستند. تازه، این ها به یک دهم قدرت و ثروتی که به آن ها داده بودیم هم نرسیده اند! بله، پیامبرانم را دروغگو دانستند. خب، چطور بود عکس العمل من؟! ۴۵

بگو: «فقط یک نصیحت به شما می کنم: به خاطر خدا دوبه دو یا تنهایی و بدور از هرگونه هیاهو، عزم خودتان را جزم کنید و بروید خوب فکر کنید: در همنشینان که من باشم، نشانی از دیوانگی هست؟! من فقط هشدار دهنده شماییم در برابر عذاب سخت پیش رو.» ۴۶

بگو: «هر مزدی از شما برای تبلیغ دین بخواهم، به نفع خودتان است. ۱. مزد واقعی من فقط با خداست و او شاهد همه چیز است.» ۴۷

بگو: «خدا که همه اسرار را می داند، قرآن سراسر حق را بر فرق باطل می کوبد.» ۴۸

بگو: «با آمدن قرآن، حق به صحنه آمد و دیگر از باطل کاری ساخته نیست.» ۴۹
 بگو: «اگر گمراه شوم، مقصرش خودم هستم و اگر راه درست را بروم، به برکت قرآنی است که خدا به من وحی می‌کند. آخر، او شنوای نزدیک است.» ۵۰
 کاش می‌دیدید وقت مرگ که به وحشت می‌افتند، دیگر راه فرار ندارند و از همان نزدیک جان‌شان گرفته می‌شود! ۵۱ در آن حال می‌گویند: «به قرآن ایمان آوردیم!» ولی ایمان آوردن به چیزی دور از دسترس، چطور برایشان ممکن است؟! ۵۲
 قبل از این، قرآن را باور نمی‌کردند و دورادور، برای انکار آخرت، تیر به تاریکی می‌انداختند! ۵۳ با مرگ، بین آن‌ها و آرزوهایشان فاصله می‌افتد؛ همان طور که قبلاً هم، از این جور بلاها بر سر امثال این‌ها آمد. آن‌ها هم درباره آخرت بدجور شک داشتند! ۵۴

سوره فاطر

به نام خدای خوبِ مهربان

خدا را سپاس که پدیدآورنده آسمان‌ها و زمین است و فرشتگان را مأمور انجام دادن کارها می‌کند. آن‌ها دو یا سه یا چهار پال دارند. اگر خدا بخواهد، پال‌هایشان را بیشتر هم می‌کند؛ چون خدا از عهده هر کاری برمی‌آید. ۱
 در هر رحمتی را که خدا به روی مردم باز کند، کسی نمی‌تواند ببندد. جلوی هر رحمتی را هم که بگیرد، کسی جز او نیست که آن را بفرستد. او شکست‌ناپذیر کار درست است. ۲
 مردم! به یاد نعمت‌های خدا در حق خودتان باشید. آیا آفریننده‌ای جز خدا هست که از آسمان و زمین به شما روزی بدهد؟! معبودی جز او نیست. آن وقت، چرا از مسیر حق به انحراف کشیده می‌شوید؟! ۳

اگر تو را دروغگو می دانند، چیز تازه ای نیست: پیامبران قبل از تو را هم دروغگو دانستند. همه کارها به خدا ختم می شود. ۴

مردم! وعده خدا حق است. مبادا زندگی دنیا و زرق و برقش گولتان بزند. مبادا شیطان با وعده آمرزش الهی گولتان بزند! ۵ شیطان دشمن شماست. شما هم او را دشمن خودتان بدانید. آخر، او دنباله روها و دوستانش را دعوت می کند تا جزو جهنمی ها باشند! ۶

عذابی سخت در انتظار کسانی است که بی دینی کرده اند و آمرزش و پاداشی بزرگ در انتظار کسانی است که ایمان آورده و کارهای خوب کرده اند. ۷

آن که کارزشتش در نظرش رنگ و لعاب داده شده و در نتیجه آن را زیبا می بیند، آیا مثل شخص واقع بین است؟! خدا هر که را نالایق بداند، به حال خودش رها می کند و هر که را لایق بداند، دستش را می گیرد. از افسوس ایمان نیاوردنشان مبادا جانت از دست برود! خدا ریزه کاری های رفتارشان را می داند. ۸

خداست که بادها را می فرستد تا ابرها را حرکت دهند. ابرها را به طرف سرزمین های مرده روانه می کنیم تا به برکتش زمین را بعد از مردنش زنده کنیم. زنده شدن مردگان هم همین طور است. ۹

هر که عزت و آبرو می خواهد، عزت و آبروی کسره دست خداست و بس. اعتقادهای پاک به طرف او بالا می رود و کارهای خوب به بالا رفتنش کمک می کند. کسانی که با حيله گری مرتکب کارهای زشت می شوند تا آبرویی دست و پا کنند، عذابی سخت در پیش دارند و حيله هایشان بی اثر است. ۱۰

خدا جدّتان را از خاک آفرید و شما را هم از ذره ای ناچیز می آفریند. آن وقت، شما را به صورت زن و مرد درمی آورد. هر زنی حامله می شود و می زاید، فقط با علم و اطلاع خداست. عمر هر کسی هم طولانی یا کوتاه بشود، در کتابی ثبت و ضبط است. این کارها برای خدا آسان است. ۱۱

دو دریای شور و شیرینی که در کنار هم اند، یکی نیستند: این یکی شیرین و گواراست و آن یکی شور و بد مزه! اما از هر دو، گوشت تروتازه ماهی می‌خورید و برای زینتتان زیورهایی، مانند مروارید، بیرون می‌آورید. کشتی‌ها را می‌بینی که سینۀ دریا را می‌شکافند تا شما از نعمت‌های بیش از اندازه خدا بهره‌مند شوید و تا شاید شکر کنید. ۱۲

خدا در طول سال، مدتی شب‌ها را بلند و روزها را کوتاه می‌کند و مدتی روزها را بلند و شب‌ها را کوتاه.^۲ خورشید و ماه را هم در خدمتتان گذاشته. هر کدامشان مدتی معین در مدار خود می‌گردند. این است خدایی که صاحب اختیار شماست. فرمانروایی عالم فقط در اختیار اوست؛ اما بت‌هایی که به جای خدا صدا می‌زنید، مالک پیر کاهی هم نیستند. ۱۳

اگر در برابرشان دعا کنید، دعایتان را نمی‌شنوند. به فرض هم بشنوند، دعایتان را مستجاب نمی‌کنند. تازه، در قیامت از بت پرستی‌تان بیزار می‌شوید. بله، کسی مثل خدای آگاه، از حقایق عالم باخبر نمی‌کند. ۱۴

مردم! شما نیازمند خدایید و تنها خدایی نیاز ستودنی است. ۱۵ اگر ببیند نالایقید، شما را از بین می‌برد و به جایتان نسلی نو می‌آورد. ۱۶ این کار برای خدا اصلاً سخت نیست. ۱۷

کسی بارگناه کسی را به دوش نمی‌کشد. آن‌که بارگناهش سنگین است، اگر خواهش کند که در حمل بارش کمکش کنند، چیزی از بارش بر نمی‌دارند؛ هرچند از بستگانش باشند!

هشدارهایت فقط در کسانی اثر می‌گذارد که از ترس عذاب ندیده^۳ از خدا حساب می‌برند و نماز را با آدابش می‌خوانند. آنان که خودسازی کنند، به سود خودشان خودسازی کرده‌اند. آخر عاقبت همه به خدا ختم می‌شود. ۱۸

۱. آیه ۵۳ سوره فرقان (ص ۳۶۴) را هم ببینید.

۲. نگاه کنید به پاورقی آیه ۲۹ سوره لقمان (ص ۴۱۴).

۳. یعنی جهنمی که در دنیا دیدنی نیست.

نه کوردل با بینای حقیقت یکی است، ۱۹ نه تاریکی های بی دینی با نور دین داری ۲۰ و نه سایه خنکِ خداجویی با گرمای سوزان خودخواهی. ۲۱

زنده دلان و مرده دلان هم مساوی نیستند. خدا به گوش آن هایی که لایقشان بدانند، حرف حق را می رساند. تو نمی توانی حرفت را به آن هایی برسانی که در گور جهل اسیرند. ۲۲ تو هشداردهنده ای و بس. ۲۳ ما تو را براساس حکمت فرستاده ایم تا مژده رسان و هشداردهنده باشی. هر ملتی آمده، هشداردهنده ای میانشان بوده است. ۲۴

اگر دروغگو می دانندت، چیز تازه ای نیست: کسانی که قبل از آن ها بودند هم، پیامبرانشان را دروغگو دانستند؛ با اینکه معجزه ها و کتاب های پندآموز و کتاب روشنگر برایشان آورده بودند. ۲۵ در نتیجه، کسانی را که حرف پیامبران را باور نکردند، گرفتار عذاب کردم. خب چطور بود عکس العمل من؟! ۲۶

مگر ندیدی که خدا از آسمان برف و باران می فرستد؟! به برکت آن برف و باران، میوه هایی رنگارنگ پرورش می دهیم و در بعضی کوه ها رگه هایی به رنگ های گوناگون، مثل سفید و سرخ و سیاه سیاه، ایجاد می کنیم. ۲۷ انسان ها و جانوران و چهارپایان را هم همان طور با رنگ های مختلف می آفرینیم. از میان بندگان خدا، فقط عالمان خداجو^۲ از خدا حساب می برند. خدا شکست ناپذیر آمرزنده است. ۲۸

کسانی که کتاب خدا را به دقت می خوانند و نماز را با آدابش می خوانند و از آنچه روزی شان کرده ایم، پنهان و آشکار، در راه خدا هزینه می کنند، به تجارتی سودآور امید بسته اند که ابداً زیان ده نیست. ۲۹ این کارها را می کنند تا خدا آنان را کامل پاداش بدهد و از سر بزرگواری به رشد و تعالی برساند. آخر، خدا آمرزنده ای قدرشناس است. ۳۰

۱. منظور از «کتاب روشنگر» کتاب های آسمانی پیامبران اولوالعزم است و منظور از «کتاب های پندآموز» کتاب های سایر پیامبران است که در آن، موعظه های دل نشین اخلاقی بوده است.

۲. آیه ۷۹ سوره آل عمران (ص ۶۰) و پاورقی اش را ببینید.

قرآنی که به تو وحی کردیم، حق است و تأییدکننده کتاب‌های آسمانی موجود^۱. خدا حال بندگانش را می‌داند و می‌بیند. ^{۳۱}

بعد از تو، قرآن را بین بندگان برگزیده خودمان به یادگار می‌گذاریم. آخر، عده‌ای از بنده‌ها با ارتکاب گناه به خودشان بد می‌کنند، عده‌ای هم میانه‌رو و فرمانبردارند و عده‌ای، به توفیق الهی، در کارهای خوب سبقت می‌گیرند. البته به یادگار گذاشتن قرآن بین گروه سوم بزرگواری ویژه خداست. ^{۳۲}

در بهشت، وارد باغ‌هایی همیشه سبز می‌شوند. به دستبندهایی از طلا و مروارید آراسته می‌شوند و در آنجا جنس لباس‌هایشان حریر نرم و نازک است. ^{۳۳}

می‌گویند: «خدا را شکر که نگرانی‌ها را از ما دور کرد. آخر، خدا آمرزنده‌ای قدرشناس است؛ ^{۳۴} همان کسی که از سر بزرگواری، ما را در این سرای همیشگی جای داد که در آن هیچ‌رقم رنج و خستگی سراغمان نمی‌آید.» ^{۳۵}

از طرف دیگر، نصیب بی‌دین‌ها آتش جهنم است. نه فرمان مرگشان صادر می‌شود تا بمیرند و راحت شوند و نه از عذابشان کم می‌کنند. بله، هر نمک‌شناسی را این‌طور مجازات می‌کنیم. ^{۳۶}

آن‌ها در آنجا فریاد سر می‌دهند: «خدایا، بیرونمان بیاور تا کار خوب کنیم، برخلاف کارهایی که می‌کردیم.» مگر عمر و فرصت به شما آن قدری ندادیم که هر که می‌خواست در آن مدت به خود بیاید، به خود می‌آمد؟! تازه، پیامبری هشداردهنده هم سراغتان آمده بود. بچشید پس! که برای ستمکارها هیچ یآوری نیست. ^{۳۷} خدا دانای اسرار آسمان‌ها و زمین است. او خوب می‌داند هر آنچه را در دل‌ها می‌گذرد. ^{۳۸}

۱. منظور، تورات و انجیل موجود در دوران صدر اسلام است.

اوست که شما را در زمین، جانشین نسل‌های قبل کرده. هرکه ناشکری کند، دودش به چشم خودش می‌رود. نمک‌شناسی بی‌دین‌ها هم نتیجه‌ای ندارد، جز غضب بیشتر خدا. بله، نمک‌شناسی بی‌دین‌ها نتیجه‌ای ندارد، جز بیشتر شدن بدبختی‌شان! ۳۹

از بت پرست‌ها پرس: «به بت‌هایی که به جای خدا می‌پرستید، نگاهی انداخته‌اید؟! نشانم دهید چه چیزی در زمین آفریده‌اند یا در آفرینش آسمان‌ها چه نقشی داشته‌اند؟!» مگر به بت پرست‌ها کتابی داده‌ایم که برای توجیه کارهایشان به آن استناد کنند؟! نه، بلکه ستمکارها فقط وعده‌های سرخرمن به هم می‌دهند! ۴۰

خدا آسمان‌ها و زمین را حفظ می‌کند تا از مدار خودشان منحرف نشوند. اگر هم منحرف شوند، کسی جز خدا نمی‌تواند حفظشان کند. بله، او بردبار آمرزنده است. ۴۱

بت پرست‌ها سفت و سخت به خدا قسم خوردند که اگر پیامبر هشداردهنده‌ای برایشان بیاید، از هر ملت دیگری حتماً هدایت یافته‌تر می‌شوند؛ اما تا هشداردهنده‌ای سراغشان آمد، فقط نفرتشان را بیشتر کرد! ۴۲

این، نتیجه روحیه تکبرطلبی و نیرنگ‌بازی‌شان بود. نیرنگ زشت، دامن صاحبش را می‌گیرد و بس! آیا منتظر چیزی جز همان روش الهی در عذاب گذشتگان‌اند؟! در راه و روش خدا هرگز تبدیلی نخواهی دید. بله، در راه و روش خدا هرگز تغییری نخواهی دید. ۴۳

مگر به گوشه و کنار دنیا سفر نکرده‌اند تا ببینند آخرعاقبت کسانی که قبل از آن‌ها زندگی می‌کرده‌اند، چه شد؟! با وجود اینکه قوی‌تر از این‌ها هم بودند! محال است چیزی در آسمان‌ها و زمین بتواند حریف خدا شود؛ چون که خدا دانای تواناست. ۴۴

اگر خدا مردم را به سزای کارهای زشتشان مجازات می‌کرد، هیچ موجود زنده‌ای روی زمین باقی نمی‌ماند! ولی تا وقت مرگِ حتمی مهلتشان می‌دهد. وقتی هم که اجلسان برسد، هرکس را متناسب با گناهش مجازات می‌کند؛ زیرا او حال بندگانش را می‌بیند. ۴۵

سوره یس

به نام خدای خوبِ مهربان

یاسین! ۱ ۲ به قرآن حکمت‌آموز قسم ۲ که تو جزو پیامبرانی ۳ و در راه درستی هستی. ۴ قرآنی که فرستاده آن شکست‌ناپذیرِ مهربان است ۵ تا مردمی را هشدار بدهی که پدرانشان پیامبری بعد از عیسی به خود ندیده بودند و خودشان در غفلت به سر می‌برند. ۶

و عده عذاب بر بیشترشان حتمی شده و آن‌ها دیگر ایمان نمی‌آورند؛ ۷ چون در قید و بند شهوت‌ها آن قدر اسیرشان کرده‌ایم که سر به هوا شده و از خودشان غافل مانده‌اند. ۸ پیشی رو و پشت سرشان هم، چنان دیوار جهل و خرافات کشیده‌ایم و پرده غفلت بر سرشان انداخته‌ایم که دیگر چشم بصیرت ندارند. ۹

به هر حال، چه هشدارشان بدهی چه ندهی، فرقی به حالشان ندارد! آن‌ها دیگر ایمان نمی‌آورند. ۱۰ هشدارهایت فقط در کسانی اثر می‌گذارد که دنباله‌رو قرآن باشند و از ترس عذابِ ندیده^۴ از خدای رحمان حساب ببرند. پس به آمرزش و پاداشی ارزشمند مژده‌شان بده. ۱۱

ماییم که زنده می‌کنیم مرده‌ها را و می‌نویسیم آنچه را قبلاً کرده‌اند و آثار خیر و شرّی را که یادگار گذاشته‌اند. همه چیز را در کتابی روشن^۵ یکی یکی ثبت کرده‌ایم. ۱۲

۱. آیه ۶۱ سوره نحل (ص ۲۷۳) و پاورقی اش را ببینید.

۲. یکی از نام‌های حضرت محمد ﷺ.

۳. البته ریشه تمام این بدبختی‌ها به خودشان برمی‌گردد: خدا راهنمایی‌های لازم را می‌کند؛ ولی آن‌ها خودشان را از آن محروم می‌سازند و در نتیجه خدا به حال خودشان رهایشان می‌کند. به حال خود رها کردن همان و این همه مشکلات همان!

۴. یعنی جهنمی که در دنیا دیدنی نیست.

۵. در این باره، آیه ۵۹ سوره انعام (ص ۱۳۴) و پاورقی اش را ببینید.

برایشان داستان مردم شهری را مثال بزن که پیامبران برای راهنمایی شان به آنجا آمدند. ۱۳ دو پیامبر به سویشان فرستادیم؛ ولی دروغگویشان دانستند. برای پشتیبانی از آن دو، پیامبرِ سومی فرستادیم. گفتند: «ما فرستادگان خدا به سوی شما ایم.» ۱۴

اما مردم این طور بهانه آوردند: «شما هم انسان هایی هستید مثل ما! خدای رحمان که چیزی نفرستاده! شما فقط دروغ می گوید.» ۱۵

پیامبران گفتند: «خدا می داند که ما فرستاده او به سوی شما ایم» ۱۶ و جز رساندن صریح پیام الهی وظیفه ای نداریم.» ۱۷

مردم گفتند: «قدمتان را نحس می دانیم! اگر دست از این حرف هایتان برندارید، هرچه به دهانمان بیاید، نثارتان می کنیم و تنبیه سختی از طرف ما خواهید شد.» ۱۸

پیامبران جواب دادند: «علت نحسی تان خودتانید! اگر به شما تلنگر بزنند، از درِ تهمت و تهدید درمی آید؟! اصلاً، شما مردمی متجاوزید!» ۱۹

در این گیرودار، از آن سر شهر، مردی مؤمن و مبارز دوان دوان آمد و گفت: «آی همشهری ها، دنباله رو این پیامبران باشید. ۲۰ دنبال رو افرادی باشید که در رساندن پیام خدا مزدی از شما نمی خواهند و در راه درست اند. ۲۱ آخر، چرا

کسی را نپرستم که مرا آفریده است و شما هم به سوی او برگردانده می شوید؟! ۲۲ آن وقت بیایم به جای خدا، معبودهایی را بپرستم که اگر خدای رحمان بخواهد ضرری به من بزند، نه پادرمیانی شان به دردم می خورد و نه از مهلکه نجاتم می دهند؟! ۲۳ در آن صورت من غرق گمراهی هستم! ۲۴ بنابراین رسماً اعلام می کنم که من به خدا ایمان آورده ام. شما پیامبران شاهد باشید.» ۲۵

آخرش شهیدش کردند! به او گفته شد: «به بهشت وارد شو.» گفت: «ای کاش قوم من می دانستند ۲۶ که خدا مرا آمرزید و تکریم و تجلیل کرد.» ۲۷